

Toften rundt - et blik på færøske stednavne på -toft

Gammeltoft, Peder

Published in:

Eivindarmál. Heiðursrit til Eivind Weyhe á seksti ára degi hansara 25. apríl 2002

Publication date:

2002

Document version

Også kaldet Forlagets PDF

Document license:

[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):

Gammeltoft, P. (2002). Toften rundt - et blik på færøske stednavne på -toft. I *Eivindarmál. Heiðursrit til Eivind Weyhe á seksti ára degi hansara 25. apríl 2002* (s. 121-131). Føroya Fróðskaparfelag.

ivindarmál

Heiðursrit til Eivind Weyhe
á seksti ára degi hansara 25. apríl 2002

ANNALES SOCIETATIS SCIENTIARUM FÆROENSIS
SUPPLEMENTUM XXXII

Føroya Fróðskaparfelag
Tórshavn 2002

"Toften rundt"

-Et blik på færøske stednavne på -toft

Peder Gammeltoft

En ret almindelig, men lidet undersøgt færøsk stednavnetype er navne på -toft, f. Navne af denne type forekommer i alle skandinaviske sprogområder – både tidligere og nutidige – og i den henseende er stednavnetypens tilstedeværelse på Færøerne ingen overraskelse. Det betyder dog på ingen måde at de færøske stednavne på -toft er uinteressante, og i det følgende er det min hensigt at belyse nogle af de vigtigste og mest interessante spørgsmål vedrørende navnetypen på Færøerne. For at sætte de færøske toft-stednavne i det rette nordatlantiske perspektiv vil der også være en sammenlignende afstikker til de tidligere nordiske kolonier i Skotland.

Oprindelse og betydning

Både som appellativ og som stednavneelement er toft, f., oprindeligt en ren særskandinavisk konstruktion. At toft også optræder i fx engelsk, skotsk engelsk og gælisk, skyldes at toft i vikingetiden er blevet indlånt i de pågældende sprog fra nordisk.

Den moderne form varierer betydeligt fra det ene nordiske sprog til det andet. På norsk er formerne toft, tuft og tomt de mest gængse, hvorimod formen toft er den eneste anvendte på Færøerne og på Island formen toft eller varianten tótt. I østnordisk har dansk toft og svensk tomt. Dog findes tomt også i dansk – som et indlån fra enten svensk eller norsk – ligesom toft er den gængse form i sydsvenske stednavne. I det følgende vil kun formen toft blive anvendt, primært fordi den er den færøske form, med mindre der specifikt refereres til de andre forekommende alternativer. De forskellige moderne udtryk forudsætter øjensynligt et oprindeligt urnordisk *tumfti. Selv om denne form ikke er attesteret uden for nordgermansk, går ordet dog tilbage til indoeuropæisk *dem- 'bygge, sammenføje'. Toft er derfor muligvis rodbeslægtet med ord som græsk dómos 'hus' og oldirsk damnain 'tøjre, tæmme' og gotisk gatiman 'passe'.

Ifølge Bengt Holmberg (1946: 316 ff) kan den oprindelige betydning af *tumfti have været 'afpasset område', men fra første gang toft er attesteret som appellativ i nordisk, har det betegnet en plads der enten er: 1) velegnet til bebyggelse, 2) hvorpå der står en bebyggelse, eller 3) hvor der har stået en bebyggelse. Betydningerne 1 og 2 kendes blandt andet fra gammeldansk hvor toft i landskabslovene angiver 'det af fællesskabet

undtagne, til bebyggelse m.m. beregnede areal, der tilkom hver gård i en by', en betydning der danner forudsætning for anvendelsen af stednavneelementet i gamle bebyggelsesnavne (*Danmarks Stednavne* 24, 2001: 15). Betydning 3 er derimod at finde på Færøerne (Matras 1932: 291-292) og Island (Blöndal 1920-24: 864) hvor den er den eneste gengse nutidige betydning, om end Jónsson (462) mener at påvise en ældre betydning 'grundmuren under et hus eller en gård, gårdssted'. Fælles for disse tre betydninger synes at være en lokalitets egenskab til bebyggelse, hvad enten potentialet er kommende, nuværende eller daværende. Det helt præcise slægtskab mellem disse betydninger er ikke helt klart, men problemet berøres flygtigt senere i denne artikel.

Udbredelse

Stednavne på *-toft* findes, som nævnt ovenfor, over stort set hele det skandinaviske sprogområde (se fig. 1). Især er gamle bebyggelsesnavne på *-toft* udbredt i den sydlige del af Skandinavien hvor der er ca. 800 navne af slagsen, fordelt på omkring 480 i Sverige, 200 i Danmark og 130 i Norge (iflg. KLN: xviii, 427-31, og Gammeltoft 2001: 18). Derudover findes navnetypen i et pænt antal i alle de vestlige vikingetidskolonier i Normandiet, Danelagen og Nordatlanten, herunder også på Færøerne. Dog er navne på *-toft* ikke altid anvendt om bebyggelser i de nordatlantiske kolonier. Dette gælder især Island og Færøerne.

Det færøske *toft*-materiale

Bengt Holmberg (1946: 215-218) har optalt lidt over 50 stednavne indeholdende *toft* på Færøerne, men tallet er reelt noget højere. Ved en gennemgang af Institut for Navneforsknings kildesamling over færøske stednavne har jeg fundet 100 stednavne alene på *-toft*. Af disse er 15 usammensatte og 85 sammensatte. Den moderne færøske anvendelse af *toft* i stednavne er, lig den kendte appellativiske brug, om steder hvor der tidligere har stået en bebyggelse (eller menes at have stået en bebyggelse), og denne betydning antages generelt at ligge til grund for alle de færøske stednavne på *-toft* (jf. fx Matras 1932: 291-292). Generelt synes langt størstedelen af det færøske stednavnemateriale på *-toft* også at denotere et sted for en tidligere bebyggelse af mere eller mindre permanent karakter. Men materialet indeholder også et ikke uinteressant indslag af stednavne med bebyggelsesdenotatum, i det mindste så langt kilderne lader os spore dem tilbage i tiden.

Ser man på beskriverledsinventaret i det færøske *toft*-materiale, beskrives lokaliteterne i over halvdelen af tilfældene enten efter hvad der forefindes eller har eksisteret på lokaliteten, eller efter hvilket ejerskabs- eller brugsretsforhold lokaliteten har eller har haft. I den tredjedel af de tilfælde hvor lokaliteten beskrives ud fra det der eksisterer/ har eksisteret på lokaliteten, er det som regel typen af bebyggelse eller bygning der afspejles i beskriverleddet. Af eksempler kan nævnes fx fær. *búð*, f. 'bod, hus', i *Búðatof*, Miðvágur'; fær. *búr*, n. 'bur, rum', i *Búrtoft*, Koltur; fær. *bønhus*, f. 'bedehus, kapel', som i de tre *Bønhusstof*(ir) i henholdsvis Fámjín, Leirvík og Øravík, Froðba; fær. *gróthús*, n. 'udhus med stenmure', i *Gróthústof*(in) i Sjógv og Strond, Klaksvík; fær. *hoyglada*, 'høla-

de', i *Hoygladatoftin* på Suðuroy; fær. *kviaggi*, f. 'fold, indhegning', i *Kviaggiartoft*, Skálavík; fær. *neyst*, f. 'bådehus', som fx i *Neystatoftin* i Miðvágur; fær. *skáli*, m. 'fjernere liggende' hus, hytte til midlertidigt ophold', i de to *Skálatoftir* i Klaksvík (*Skaalethoffthe* Jbr. 1584, p. 2r) og i Mikladalur; samt fær. *smiðja*, f. 'smedje', i *Smíðjutoft* på Svínø. Af ovenstående liste fremgår det at typen af bygning oftest er af midlertidig eller af en ikke-beboelig karakter, et træk der er med til at understrege stednavneelementets ret beskedne og marginale moderne denotatum på Færøerne. Langt de fleste af de forekommende navne i denne gruppe synes da heller ikke at være af synderlig høj alder, om end bygdenavnet *Skálatoftir* i Klaksvík sogn, nævnt allerede i 1584, er en bemærkelsesværdig undtagelse.

I omkring en fjerdedel af *toft*-materialet angiver beskriverledsinventaret øjensynligt et ejerskabs- eller brugerforhold, et forhold der markeres i form af et personnavn eller et tilnavn. I nogle tilfælde kan navnestoffet i beskriverledsinventaret tilskrives kendte personer. For eksempel er *Andrasartoft* i Skáli opkaldt efter Andreas Djurhuus (1787-1870), søn af provst Andreas Djurhuus, fordi lokaliteten var Andreas Djurhuus' i en periode (Johansen 1990: 56). På samme vis er *Hústrúins Toft* i Húsavík antagelig opkaldt efter den fra middelalderen navnkundige Húsfrúgvín i Húsavík, her i den lokale form af navnet (jf. Dahl 1990). I nogle få tilfælde er der til navne med mere obskure forled associeret et sagn. Det er fx tilfældet med *Snøpputoft* i Hamrabyrgi, Sumba, som efter sagnet skulle være lokaliteten hvor den sky kvinde Sneppan som den eneste i bygden overlevede Den Sorte Død. Ellers er personnavnestoffet for denne stednavnetype hovedsageligt af oprindelig norrøn oprindelse, fx: fær. *Eiríkur*, m., i *Eiríkstoftir*, Miðvágur (*Erichstoft* Jbr 1584, p. 37v); fær. *Erlendur*, m., i *Erlendstoft*, Fámíjn; fær. *Gísli*, m., i *Gislatoft*, Sandur (Matras 2000: 29); fær. *Hálvdan*, m., i *Hálvdanstoft*; fær. *Hóraldur*, m., i *Hóraldstoft*; Hvalvík; velsagtens fær. *Jógvan*, m., i *Jígvinistoft*, Nólsoy og fær. **Kuldi*, m. (ant. < gno. *Höskuldr*, m.) i *Kuldataftin*, Klaksvík. Kun ganske få af de personnavne der indgår i *toft*-materialet, er af kristen eller nedertysk (eller anden) oprindelse. Det gælder fx *Árant*, m., i *Árantstoftir*, Húsavík og *Dávið*, m., i *Dávistoftir*, Fámíjn.

Nogle af de færøske *toft*-navne beskriver fremmed indtrængen på færøsk jord. Fx vidner nationalitetsbetegnelsen fær. *fransur*, m., i de tre *Fransatoft(ir)*, på Nólsoy, Hestur og ved Tórshavn om franskmænds tilstedeværelse. Sagnene der hører til disse lokaliteter, beskriver mord og tyverier af forskellig art og fortæller således om en mere voldelig tid i færøsk historie. Måske refererer fær. *russur*, m., i *Russatoft*, Sørvágur, også til ophold af russere på stedet – dog kan der være tale om et tilnavn betydende 'lazaron, laset person', en mulighed der nok er lige så sandsynlig. Typologisk set synes disse tilnavne at høre sammen med navnene *Íslandstoftir* eller *Íslistoftir* i Klaksvík (2) og Viðareiði, samt *Íslinstoftir* i Hvannasund (*Ujlslistoftir* Svabo 1781-1782, 458 (flere lokaliteter beskrevet under samme navn af Svabo)). Her er beskriverleddet ikke en nationalitetsbetegnelse men i stedet landebetegnelsen *Ísland*. Alle lokaliteterne der beskrives med en nationalitets- eller landebetegnelse er i dag i hovedsagen forladte bebyggelser, og det må antages at udlændingenes ophold på de pågældende lokaliteter har været af ret midlertidig karakter. Dog siger Svabo om lokaliteterne *Íslistoftir*:

"X. *Ufslisbúir* eller *Ufslistoftir*, ere Levninger af Bygninger som her have engang været til. Der gives (jeg tør ikke sige en Beretning, men heller) en Fabel i Færøe, at der have boet Islændere i disse Huse; men naar? veed hverken Historien eller denne Fabel at fortælle. De findes fornærmelig paa Norder-Øerne, og synes at være af samme Dannelse og Størrelse. Jeg maalte en paa *Viderøen*, som var 18 til 19 alen lang og 12 til 13 Alen breed, og havde en Afdeling eller Tvær-Væg omtrent i Midten. Der mærkes ikke Spor eller Tegn til at der har været Tun eller Bøe omkring dem." (Djurhuus 1959: 124)

Ifølge Svabo er *Íslistoftir*-ruinerne ikke af uanseelig størrelse, ca. 11x7,5 meter, men kan derudover ikke klassificeres som almindelige bebyggelser med et tun eller lignende.

Det resterende *toft*-navnemateriale er af ret varieret karakter. I nogle tilfælde beskrives der hvilke dyr der har levet på eller ved lokaliteten, fx grise og kalve, som i *Svíns-toft*, Kvívík og *Kalvatofthín* (ej lokaliseret), ja, muligvis endog fuglebetegnelsen skræpe, som synes at indgå i stednavnet *Skrápatofthín* i Lopra, Sumba. I andre tilfælde refereres der til lokalitetens placering, enten i forhold til andre lokaliteter, navngivne såvel som unavngivne. I navnene *Dirratofthir* i Miðvágur og *Dunsatofthir*, Vágur, synes de lokale stednavne *Dirri* og *Dunsaá* at indgå, hvorimod de navne hvis beskriverled angiver en relation i forhold til en unavngiven lokalitet, fx navnene *Eingiartofthir*, Sandavágur; *Ennæstoft*, Sumba (*Ennes Tofte*, *Ennæs Tofthir* Jbr. 1708/1709) og *Sjóvartofthir*, Vágur (*Sjöfthofte* Jbr. 1584, p. 40v), indeholder følgende naturbetegnelser: fær. *ong*, f. 'eng', muligvis fær. *enni*, n. 'pande, pandelignende fjeldside', og fær. *jógvur*, m. 'sø, hav'. I nogle enkelte tilfælde beskrives et *toft*-navn kun i relation til dets beliggenhed i forhold til en anden lokalitet, et aspekt som fx beskriverleddene fær. *sumnari* og *syðri* 'sydligere' i navnene *Sunnara Tofthir* på Kunoy og *Syðratofthir* i Trongisvágur (uj *Siratoftun* Svabo 1781-1782, 1357) relaterer til.

Toft på Færøerne og i Skotland – en sammenligning

På overfladen synes det færøske *toft*-stednavnemateriale ganske fint at afspejle den lokale appellativiske betydning 'gammel grund af hus eller bygning, ruiner af et hus'. Oftest beskrives en *toft*-lokalitet ud fra den type bebyggelse eller bygning der har stået på lokaliteten, eller udfra hvem der i sin tid har ejet eller gjort brug af lokaliteten. Endvidere synes et navn som *Brendatofthir* på Svínoy, hvis beskriverled er afledt af fær. *brenna*, vb. 'lade brænde', at underbygge et navngivningsmotiv i stil med den appellativiske betydning af *toft*, idet navnet må antages at referere til en nedbrændt bebyggelse eller en bebyggelse ryddet ved brand. Men her skal man være forsigtig med at drage en for hurtig konklusion da en del af navnematerialet på *toft* allerede fra de tidligste kilder denoterer bebyggelser. I denne henseende vil det være nyttigt at skele en kort stund til det skotske stednavnemateriale på *toft*, dels på grund af den fælles vestnordiske oprindelse af *toft*-navne i Skotland og på Færøerne, og dels at det skotske *toft*-navnemateriale af skandinavisk oprindelse i hovedsagen denoterer bebyggelser og at denne denotation er oprindelig. I og med at hoveddenotationen for det skotske *toft*-materiale synes

at være en anden end den der gælder for det færøske materiale, burde signifikante forskelle i denotation give sig udslag i forskelle i navngivningsmotiver. Der burde altså være betydelige forskelle i beskriverledsinventaret imellem Færøerne og Skotland. Er det tilfældet?

De skotske stednavne på *-toft* af skandinavisk oprindelse findes i hovedsagen på Shetland, Orkney og i Caithness samt i Hebriderne (se fig. 1). Der er ifølge de seneste undersøgelser i Skotland og på Isle of Man 75 stednavne indeholdende *toft* af hvilke 59 er sammensatte (jf. Gammeltoft 2001: 23-24). Beskriverledsinventaret i disse er af en ret varieret karakter, men dog er næsten 30 % af materialet person- eller tilnavne, og yderligere 25 % af materialet beskriver hvad der findes eller har eksisteret på lokaliteten. Størrelsesmæssigt ligger disse tal meget tæt på det færøske materiale som i en fjerdedel af tilfældene har et personnavn eller tilnavn som beskriverled, hvorimod beskriverleddene i en tredjedel af materialet angiver hvad der eksisterer eller har eksisteret på den pågældende lokalitet. Så hvis det færøske og skotske *toft*-stednavnemateriale sammenlignes på dette grundlag, må det tilkendegives at der ud fra et navngivningsmotivmæssigt synspunkt ikke kan spores nogen forskel, på trods af at der synes at være betydelige forskelle i denotation.

Selvom navngivningsmotiverne synes at have været de samme både i de færøske og i det skotske *toft*-navne af skandinavisk oprindelse, er der dog nogle forskelle i hvad der specifikt refereres til igennem beskriverledsmaterialet. Hvor de færøske *toft*-beskriverled ofte angiver hvilke bygninger der er – eller snarest har stået – på lokaliteten, indeholder den samme skotske navngivningskategori især betegnelser for gravhøje, stenstøtter og lignende, fx gno. *hauga*, m.pl. 'gravhøje' i de tre *Howatof* lokaliteter på Orkney, på henholdsvis North Ronaldsay (*Howatowa* OR 1733, *Howatof* OR 1798), Rousay (*Howatof* Charter 1626), samt South Ronaldsay, og den fire steder forekommende gno. *steinn*, m. 'sten(støtte)', som fx *Stanetof* i Wick, Caithness (*Stanetof* RMS (V, 2078) 1592). Dog forekommer der, som i tilfældet *Skailtoft*, Holm, Orkney (*Skailtoft* OR 1595), også bygningsbetegnelser i det skotske materiale, om end sjældent. I det pågældende stednavn indgår ordet gno. *skáli*, m., 'hal, hytte', og navnet kan som sådan muligvis regnes som en parallel til *Skálatof* i Klaksvík.

På trods af individuel varians finder jeg det vigtigt at navngivningsmotiverne i sig selv og deres relevans i navngivningssituationen i det store hele er ens i det skotske og færøske *toft*-stednavnemateriale, og da især hvis man tager de åbenbare forskelle i denotation i betragtning. Man kan dermed, selv med de mange bebyggelsesindicerende beskriverled, ikke bruge beskriverledsinventaret som argument for at den nuværende appellativiske betydning 'gammel grund af hus eller bygning, ruiner af et hus' altid har været den gængse på Færøerne, idet navngivningsmotiverne ikke er væsentlig anderledes i et område hvor denotationen synes at have været 'plads hvorpå der står en bebyggelse'.

Et sådan argument virker i øvrigt heller ikke synderligt overbevisende, tager man de relativt mange, gamle, bebyggelser med navn på *toft* i betragtning, fx: *Eirikstof*, Miðvágur (*Eirichstof* Jbr. 1584, p. 37v); *Norðtoft*, tidl. *Toft*, Hvannasund (*Toftum* Jbr.

1584, p. 5r); *Sjóvartoftir*, Vágur (*Sjöfthoffte* Jbr. 1584, p. 40v; *Sisteffte* Jbr. 1584, p. 42v); *Skálatoftir*, Klaksvík (*Skaalethoffthe* Jb. 1584, p. 2r); *Smørtoftir*, Hvalba (*Smørstoftte* Jbr. 1584, p. 38v); *Smørtoftir*, Vágur (*Smør thoffte a: neß* Jbr. 1601/1602, p. 50v); *Tøftir*, Hósvík (*Paa Tøftum* Jbr. 1584, p. 21v); *Tøftir*, Nes (*Tøftum* Jbr. 1584, p. 6r); *Tøftir*, Vágur (*I Vaage thoffte* Jbr. 1584, p. 40v). Skulle man antage at selve navnene til disse bebyggelser skulle være dannet med betydningen 'gammel grund af hus eller bygning, ruiner af et hus', må man samtidig opstille en hypotese om at der på hver af de ovenstående lokaliteter der engang har stået en bebyggelse (med et ellers ukendt og hurtigt uddødt navn) på et tidspunkt i vikingetid eller middelalder er blevet forladt. Herefter dannes der så et navn på *-toft* til de pågældende lokaliteter, hvorefter de på et senere tidspunkt går hen og bliver genbebygget. En relativt kompliceret hypotese som Matras (1932: 16, 291) ikke desto mindre slår til lyd for. Faktisk overvejer Matras på intet tidspunkt at en denotation lig gno. 'sted på hvilket en bygning opføres eller er opført' (Fritzner 1886-1896: 3,712) eller oda. 'det af fællesskabet undtagne, til bebyggelse m.m. beregnede areal, der tilkom hver gård i en by' kan have været i brug i det ældste lag af *toft*-navne på Færøerne. Alt andet lige ville netop en bebyggelses(potentiale)indicerende denotation bedre kunne forklare gruppen af gamle bebyggelsesnavne på *-toft* i materialet, og skal man endelig anvende Ockhams ragekniv (dvs. det filosofiske princip at den forklaring der kræver færrest forudsætninger, er den bedste (jf. Ockhams ragekniv i: *Den Store Danske Encyklopædi* 14: 409)) inden for navneforskning, må det antages at en anden denotation end den nuværende appellativiske må have været gældende for de ældste af *toft*-navnematerialet. Altså må man antage at den oprindelige betydning af *toft* på Færøerne må have været 'plads egnet til/hvor der står en bebyggelse'. Senere må der så være sket en betydningsforskubning i retning af den nuværende appellative betydning, en udvikling som netop synes at kunne påvises fra islandsk hvor *toft* iflg. Finnur Jónsson (462) har undergået en udvikling fra 'grundmuren under et hus eller en gård, gårdssted' til 'tomt, ruin, vægge uden tag'.

Om der er tale om en isoleret færøsk udvikling, er tvivlsomt. Der er nok snarere tale om en udnyttelse af en latent konnotations- og denotationsmulighed i *toft*. Denne mulighed er især sandsynlig hvis man tager i betragtning at selvsamme betydning er at finde også i islandsk: 'tomt, ruin, vægge uden tag', nynorsk: 'sted hvor der har stået et hus, spor efter et hus' og gælisk: 'væggene på et hus, husruin'. Især tyder betydningsspredningen til gælisk på at en betydning lig den moderne færøske også har eksisteret som en, velsagtens latent, betydningsmulighed allerede i vikingetiden.

Det skal dog understreges at der ikke er noget håndfast bevis for ovenstående antagelse, de færøske kilder lader os desværre ikke skue tilbage til de ældste *toft*-navnes dannelse. Alligevel kunne brugen af flertalsformen *toftir* i alle de gamle færøske bebyggelsesnavne på *-toft* antyde at stednavneelementet her har været anvendt om en bosættelse indeholdende flere enheder, fx en býlingur eller endda en bygd. Det kunne altså tænkes at de gamle færøske bebyggelsesnavne, som i Danmark hvor gamle bebyggelsesnavne på *-toft* i almindelighed også optræder i flertalsform (jf. *Danmarks Stednavne* 24, 2001: 15), betegnede en samling af bebyggelsestoffer, dvs. en by eller en bylignende enhed.

Afrunding

At der ofte er mere til en sag end først antaget, er ret velkendt, og det er mit håb at min flygtige skrabben i overfladen på de færøske *toft*-navne har vist at dette også er tilfældet her. Dette stednavneelement fortjener en noget bedre gennemgang end hvad jeg har kunnet give i denne artikel. Ikke alene er der nok endnu flere navne at finde end de der er omtalt her, men jeg føler også at der er en række interessante aspekter ved navnetypen, heriblandt især selve denotatumsspørgsmålet. Derfor vil jeg på ingen måde hævde at dette er et udtømmende indlæg om stednavneelementet *toft* – langt fra – men det er mit ydmyge håb at jeg har stimuleret nok interesse til at andre også vil tage turen 'toften rundt'.

Appendiks

I. Toftnavne

I.a. Usammensatte toft-navne

1. *í Toftini*, indmark, bymark, Klaksvík s., Norðoyar.
2. *í Toftum*, Oyndarfjørður s., Eysturoy.
uj Toftun Svabo 1781-1782, 1415.
3. *Norðtoftir*, bygd, Hvannasund s., Norðoyar.
Toftum Jbr. 1584, p. 5r.
4. *Toftin*, Kunoy s., Norðoyar.
5. *Toftin*, øde byggested, Froðba s., Suðuroy.
6. *Toftin á Høvdabergi*, indmark, bymark, Froðba s., Suðuroy.
7. *Toftin í Guldabyrgi*, Froðba s., Suðuroy.
8. *Toftir*, bebyg., Hósvík s., Streymoy.
Paa Toftum Jbr. 1584, p. 21v.
9. *Toftir*, býlingur, Vestmanna s., Streymoy.
uj Toftun Svabo 1781-1782, 1403.
10. *Toftir*, bygd, Nes s., Eysturoy.
Toftum Jbr. 1584, p. 6r.
11. *Toftir*, Fuglafjørður s., Eysturoy.
uj Toftun Svabo 1781-1782, 1416.
12. *Toftir*, mark?, Viðareiði s., Norðoyar.
13. *Toftir*, gård, Hvalba s., Suðuroy.
vi Toftir Svabo 1781-1782, 1361.
14. *Toftir*, Vágur s., Suðuroy.
I Vaage thoffte Jbr. 1584, p. 40v.
15. *Uppi á Toftum*, indmark, bymark, Hvannasund s., Norðoyar.

I.b. Sammensatte toft-navne

16. *Andrasartoft*, bebyg., Skála s., Eysturoy.
17. *Árantsoftir*, Húsavík s., Sandoy.
18. *Árnatoft*, Árnaberg?, Sandur s., Sandoy.

19. *Baggatoft*, Sørvágur s., Vágar.
20. *Bakkatoft*, Haraldssund, Kunoy s., Norðoyar.
21. *Billutoft*, Miðvágur s., Vágar.
22. *Brekkhústoft*, Fámijn s., Suðuroy.
23. *Brendatoft*, Svínø s., Norðoyar.
24. *Búðartoftin*, Vágur s., Suðuroy.
25. *Búðatoft*, Miðvágur s., Vágar.
26. *Búrtoft*, Koltur, Hestur s., Streymoy.
27. *Bønhústoft*, kapelruin, Leirvík s., Eysturoy.
28. *Bønhústøtir*, Øravík, Froðba s., Suðuroy.
29. *Bønhústøtir*, Fámijn s., Suðuroy.
30. *Dávistøtir*, Fámijn s., Suðuroy.
31. *Dírratoft*, gl. hus, Miðvágur s., Vágar.
32. *Dunsatøtir*, Vágur s., Suðuroy.
33. *Eingjartøtir*, ruin, Sandavágur s., Vágur.
34. *Eiriktøtir*, bygd, Miðvágur s., Vágar.
Erichstoft Jbr.1584, p. 37v.
35. *Ennæstøft*, Sumba s., Suðuroy.
Ennes Toffte, Ennæs Tøft, Ennæs Thøfte Jbr. 1708/1709.
36. *Erlendstøft*, Fámijn s., Suðuroy.
37. *Fransatøft*, mark, Nólsoy s., Streymoy.
38. *Fransatøftin*, grav el. stendynge, Hestur s., Streymoy.
39. *Fransatøtir*, Tórshavn landdistr., Streymoy.
40. *Gamlatøft*, hus, Miðvágur s., Vágar.
41. *Garðatøft*, høj el. forhøjning, Øravík, Froðba s., Suðuroy.
42. *Garðstøtir*, ej lokaliseret.
43. *Grandhústøft*, høj el. forhøjning, Skúvoy s., Sandoy.
44. *Gíslatøft*, Sandur s., Sandoy.
45. *Grandhústøtir*, hustomt, Húsavík s., Sandoy.
46. *Grísatøftin*, Fámjin s., Suðuroy.
47. *Gróthústøft*, Sjógv s., Eysturoy.
48. *Gróthústøftin*, ødebygd, Strond, Klaksvík s., Norðoyar.
49. *Gulanstøft*, ej lokaliseret.
50. *Hálgutøtir*, Korndalur, Nólsoy s., Streymoy.
51. *Hálvdanstøft*, ej lokaliseret.
52. *Heiðarstøft*, Fámjin s., Suðuroy.
53. *Hertøtir*, Sandur s., Sandoy.
54. *Heyghústøft*, Fámjin s., Suðuroy.
55. *Holdastøtir*, Kunoy s., Norðoyar.
56. *Hóraldstøft*, ruin el. forsv. Bebyg., við Klopsá, Hvalvík s., Streymoy.
57. *Hoyladatøftin*, Suðuroy.
58. *Hústrúins Tøft*, marknavn?, Húsavík s., Sandoy.

59. *Íslandstoftir*, Viðareiði s., Norðoyar.
Ujlslistoftir Svabo 1781-1782, 459.
60. *Íslands-, Íslstoftir*, ødegård, Klaksvík s., Norðoyar.
Hér? Ujlslistoftir Svabo 1781-1782, 459.
61. *Íslandstoftir*, mark, Strond, Klaksvík s., Norðoyar.
62. *Íslinstoftir*, ruin, Hvannasund s., Norðoyar.
63. *Jatnatoftir*, Miðvágur s., Vágar.
64. *Jígvinitoft*, Nólsoy s., Streymoy.
65. *Kálvatofin*, ej lokaliseret.
66. *Karvatofin*, tomt, Fuglafjørður s., Eysturoy.
67. *Kolatofir*, tomt?, Trongisvágur, Hvalba s., Suðuroy.
Kul-Toften SHA 1785, s. 23;
Hér? Steenkul-Toften SHA 1785, s. 36.
68. *Krosstoftir*, indmark, trød, Vágur s., Suðuroy.
69. *Kuldatofin*, indmark, Klaksvík s., Norðoyar.
70. *Kvíggartoft*, indmark, trød, Skálavík s., Sandoy.
71. *Lasatofir*, Leirvík s., Eysturoy.
72. *Leitistoft*, ødebygd, Skarð, Kunoy s., Norðoyar.
73. *Mørkin við Tofina*, ruin, Syðradalur, Húsar s., Norðoyar.
74. *Neystatofin*, mark, Miðvágur s., Vágar.
75. **Neysttoft*.
- 75a. *Neysttoftstigar*, Strond, Klaksvík s., Norðoyar.
- 75b. *Neysttofttangi*, Strond, Klaksvík s., Norðoyar.
76. *Niðri í Tofum*, mark, Uppsalar, Klaksvík s., Norðoyar.
77. *Norðara Tofir*, Kunoy s., Norðoyar.
78. *Pumpusatofir*, Svínøi s., Norðoyar.
79. *Ranatofir*, ej lokaliseret.
80. *Royktoftamørk*, indmark, trød, Sjógv s., Eysturoy.
81. *Russatofir*, jordstykke, Sørvágur s., Vágar.
82. *Síगतoftir*, indmark, bymark, Øravík, Froðba s., Suðuroy.
83. *Sjóvartoftir*, bylingur, Vágur s., Suðuroy.
Siøffthoffte Jbr. 1584, p. 40v.
84. *Skálatofir*, bygd, Klaksvík s., Norðoyar.
Skaaethoffte Jbr. 1584, p. 2r.
85. *Skálatofir*, mark?, Mikladalur s., Norðoyar.
86. *Skeggjatoftir*, bebyggelse, Nes s., Eysturoy.
87. *Skeiðstoft*, Eysturoy.
88. *Skeiðstoft*, ruin, Húsavík s., Sandoy.
89. *Skrápatofin*, bådhusruin, Lopra, Sumba s., Suðuroy.
90. *Skumputoft*, hus, Húsavík s., Sandoy.
91. *Sløkstoft*, Miðvágur s., Vágar.
92. *Smíðjutoft*, ruin, Svínøi s., Norðoyar.

93. *Smørtøftir*, bebyg., Hvalba s., Suðuroy.
Smørstoffte Jbr. 1584, p. 38v.
94. *Smørtøftir*, Vágur s., Suðuroy.
Smør thoffte a: neß Jbr. 1601/1602, p. 50v.
95. *Snøpputoftin*, Hamrabyrgi, Sumba s., Suðuroy.
96. *Stuðlarinstoft*, hus?, Miðvágur s., Vágar.
97. *Sumnara Tøft*, øde byggested?, Kunoy s., Norðoyar.
98. *Svínstoft*, indmark, bymark, Kvívík s., Streymoy.
99. *Syðratøftir*, býlingur, Trongisvágur, Froðba s., Suðuroy.
uj Siratøftun Svabo 1781-1782, 1357.
100. *Vátutøft*, mark, Uppsali, Klaksvík s., Norðoyar.

II. Tøft-navne dannet af sammensatte appellativer

Fær. *hústøft*, f. 'hustomt':

1. *Húsatøftir*, mark, Sumba s., Suðuroy.
uj Húsatøftun Svabo 1781-1782, 1107.
2. *Hústøft*, Froðba s., Suðuroy.
3. *Hústøftamøl*, Hvalba s., Suðuroy.
4. *Hústøftin*, Miðvágur s., Vágar.
5. *Hústøftir*, Tindhólmur, Sørvágur s., Vágar.
6. *Hústøftir*, Hólmur, Mykines s., Vágur.
7. *Hústøftir*, ødebygd, Skálavík s., Sandoy.

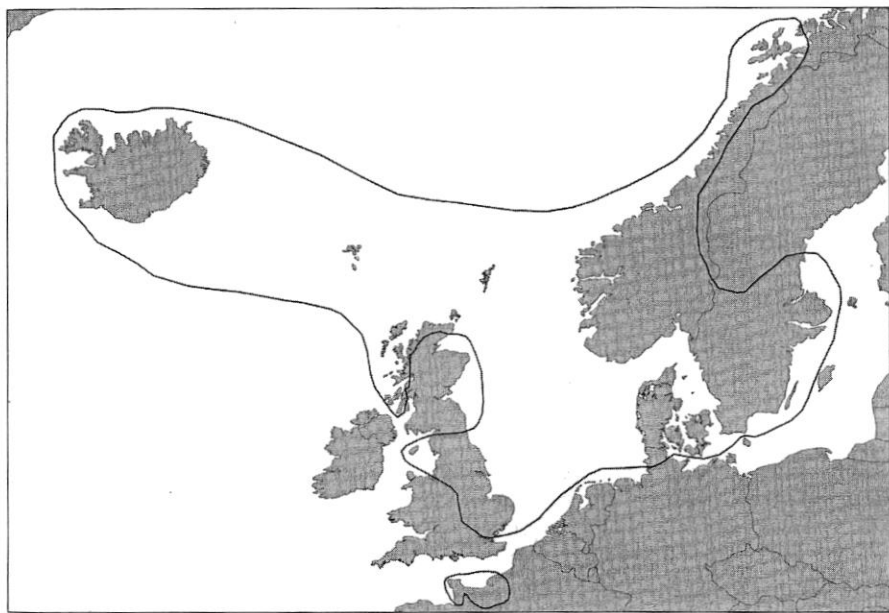
Note

¹De enkelte lokaliteter lokaliseres i denne artikel i hovedsagen kun til det sogn eller den ø hvori/på de er optegnet, i enkelte tilfælde dog med yderligere specificering til nærmeste bygd.

Bibliografi

- Blöndal, Sigfús. 1920-24. *Islandsk-dansk ordbog*. Reykjavík.
- Dahl, Turið. 1990. *Húsfrúgvín í Húsavík, en middelalderkvinde på Færøerne?* København. *Danmarks Stednavne*. Udgivet af Stednavneudvalget/Institut for Navneforskning. 1922-København. bd. 1-.
- Den Store Danske Encyklopædi = Lund, Jørn, et al. (red.). 1994-2001. *Den Store Danske Encyklopædi. Danmarks Nationalleksikon*. København. 20 bd.
- Fritzner, Johan. 1886-1896. *Ordbog over det gamle norske sprog*. Kristiania. 3 bd.
- Gammeltoft, Peder. 2001. "I sauh a tour on a toft, tryelyche i-maket" On place-names in -toft, -tote and -tobhta from Shetland to Isle of Man. *Nomina* 24: 17-32.
- Holmberg, Bengt. 1946. Tomt och Toft som Appellativ och Ortsnamnselement. I: Sahlgren, Jöran (red.) *Studier till en svensk ortnamnsatlas*, 4. Uppsala & København.

- Jbr. = *Jordebogsregnskaber på Færøerne 1584-1848*. Her årene 1584, 1601/02, 1708/9. Upubliceret materiale, Rigsarkivet, København.
- Johansen, Anfinnur. 1990. *Færøsk personnavneskik gennem 450 år*. Udgivet magisterkonferensspeciale ved Københavns Universitet, 1990.
- Jónsson, Finnur, Bæjanöfn á Íslandi. I: *Safn til sögu Íslands og íslenskra bókmenta að fornu og nýju. Gefið út af hinu íslenska bókmentafélagi*, København. bd. 5, 412-584. [Udgivelsesår ikke angivet.].
- KLNM = *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder*. 1974. København. "22bd".
- Matras, Christian. 1932. *Stednavne paa de færøske Nordøuroyar*. København.
- Matras, Christian. 2000. Eitt sindur um gomul fólkanøvn i staðanøvnum okkara. I: *Greinaval - málfrøðigreini*. Tórshavn. 21-42.
- OR = *Orkney Rentals* ca. 1500-1800. Upubliceret materiale, Orkney County Library, Kirkwall, Orkney.
- RMS = Thomson, J. M., et al. (red.). 1882-1914. *Register of the Great Seal: Registrum Magni Sigilli Regnum Sootorum*. Edinburgh.
- SHA = Svabo, Jens Chr. 1783 (1959). *En kort Beskrivelse over de Færøeske Havne og Ankerpladse*. København.
- Svabo, Jens Chr. 1785. *Indberetninger fra en Reise i Færøe 1781 og 1782*. Udgivet ved N. Djurhuus for Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier. København.

Figur 1. Udbredelseskort over stednavne på -toft, f.